

IZOMBIOFIZIKA

Hirdetés D.R. Wilkie professzor előadására a londoni Villamosmérnöki Intézetben. A téma: izom.

Kapható: LINEÁRIS MOTOR. Kitartó és megbízható. A kivitelezés hosszantartó és világméretű próbaüzem során optimalizálódott. Minden típus gazdaságos, üzemanyagcella típusú energiaátalakítót használ, mely a ren delkezésre álló üzemanyagok széles skálájával működtethető. Alacsony készenléti teljesítmény, azonban kapcsolás után milliszekundumok alatt akár 1 kW/kg csúcsteljesítmény elérésére képes. A moduláris konstrukció és a rendelkezésre álló számos alegység különleges, gyakran megoldhatatlannak látszó mechanikai igények kivitelezését teszi lehetővé.

Választható két különböző szabályzó rendszerrel:

1. Külső kapcsolású üzem mód. Sokoldalú, általános célú egységek. Digitálisan kontrollált pJ impulzusok. Az alacsony beviteli energia ellenére nagyon magas jel/zaj viszony. Erősítés cca 10^6 . Mechanikai paraméterek (1 cm-es modulok esetében): maximális sebesség 0,1 - 100 mm/s között tetszés szerint állítható. Kifejtett mechanikai feszültség: $2 - 5 \times 10^{-2} \text{ Nm}^{-2}$.

2. Autonóm üzem mód beépített oszcillátorokkal. Különösen alkalmas pumpálási funkciókra. Különböző frekvenciájú és mechanikai impedanciájú modulok állnak rendelkezésre az alábbi, célirányos felhasználásokra:

- a. Szilárd anyagok és sűrű szuszpenziók (0,01 - 1,0 Hz).
- b. Folyadékok (0,5 - 5 Hz): élettartam $2,6 \times 10^9$ ciklus (típusos), $3,6 \times 10^9$ (maximális), a frekvenciától függetlenül.
- c. Gázok (50 - 1000 Hz).

Számos különböző, opcionális extra áll rendelkezésre, pl. beépített szervó (hosszúság- illetve sebesség-visszacsatolás) finom kontrol igénye esetén. Oxigén direkt pumpálása. Hőgenerálás. Stb, stb.

Ehető. Finom!

(Forrás: Lehninger, A.L., Biochemistry 2nd ed. Worth Publishers, New York, 1975.)

Izom

Mozgásra, mozgatásra
specializálódott sejt illetve szövet.

Csak húzni képes, tolni nem (...).

Izomkutatás: Hungarikum

Szent-Györgyi Albert

Straub F. Brunó

Gergely János

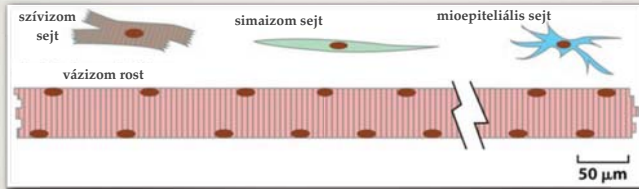

Szent-Györgyi András

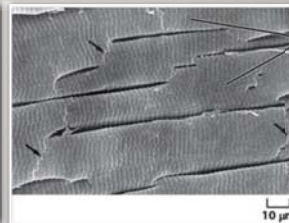
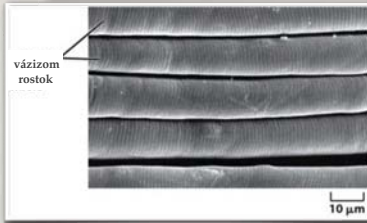

Bárány Katalin és Mihály

Izomtípusok

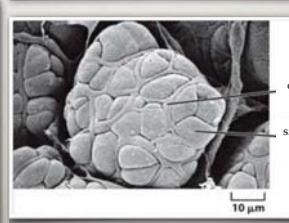
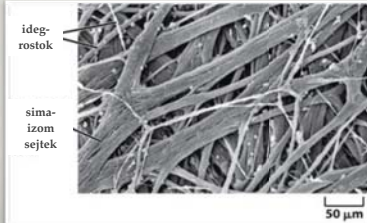

Több cm hosszú, ~100 µm vastag, multinukleáris (syncitium).

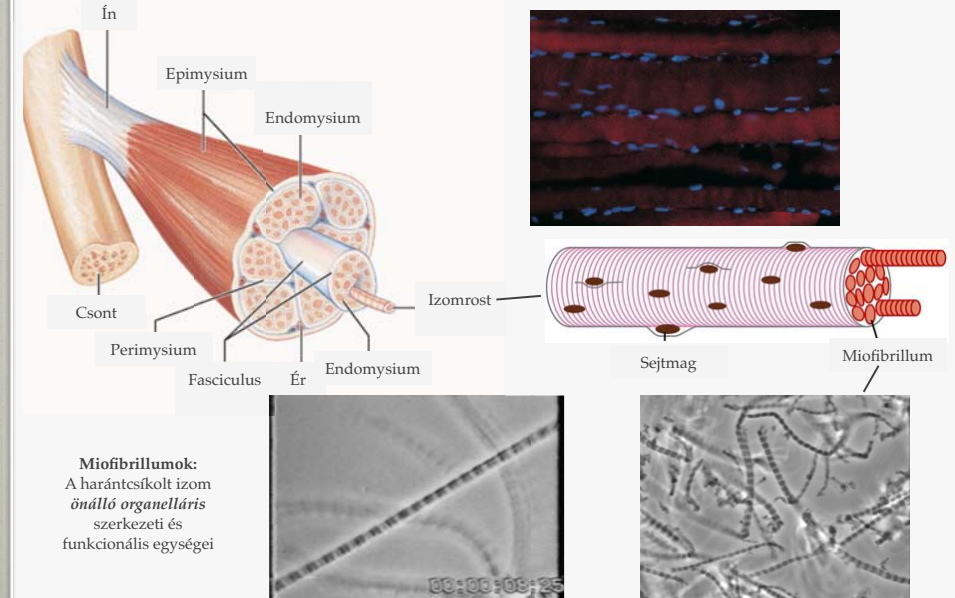
Szívben, mononukleáris sejt. Funkcionális syncitium. Autonom működés.

Zsigerekben, mononukleáris, orsó alakú sejt.

Epitélialis sejt, szöveti kontrakcióért felelős (iris, mirigexcretio).

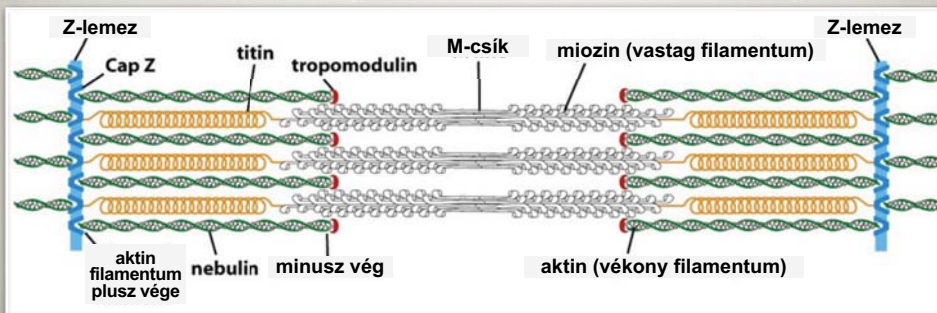
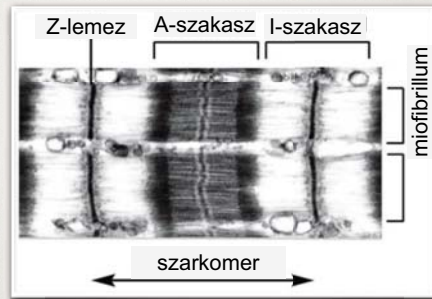
Vázizom

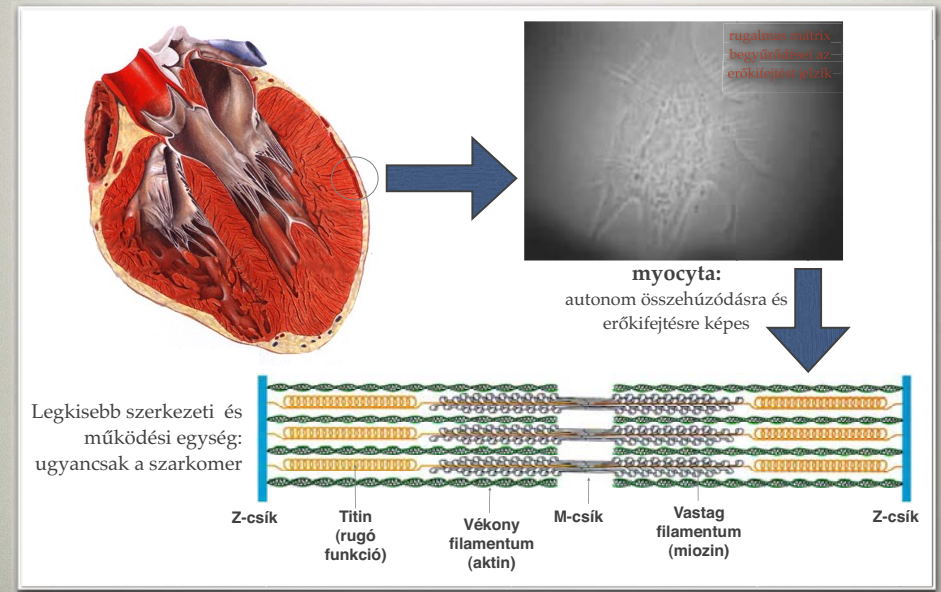
Miofibrillumok:
A harántcsíkolt izom önálló organeláris szerkezeti és funkcionális egységei

A szarkomer

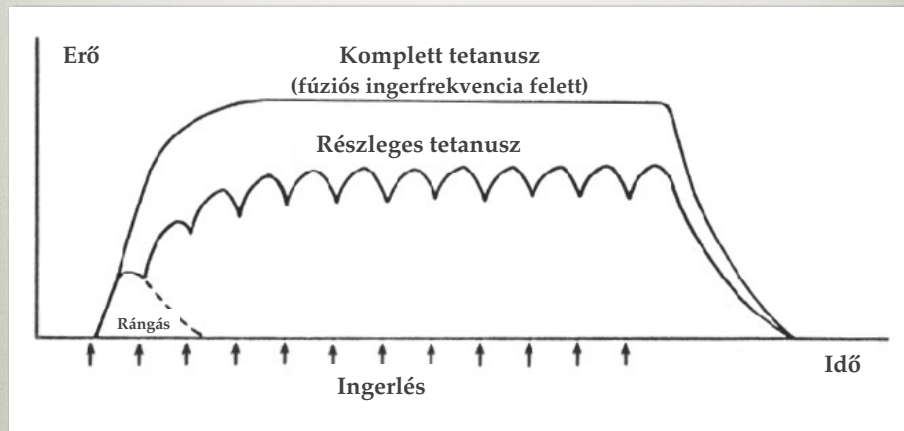
sarcos: hús (Gr)
mera: egység
a harántcsíkolt izom legkisebb szerkezeti és funkcionális egysége

A szívizom

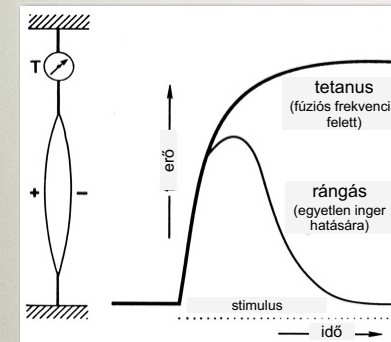

Az Izomműködés alapjelenségei I.

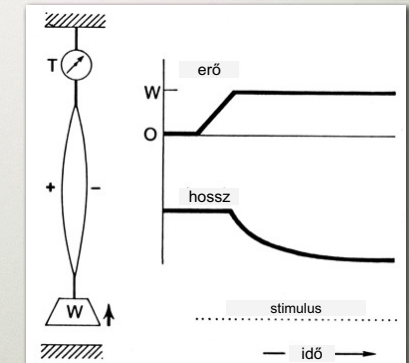

Az Izomműködés alapjelenségei II.

1. Izometriás kontrakció

2. Izotóniás kontrakció

A kettő keveréke: auxotóniás kontrakció (rövidülés és erő kifejtés egyszerre)

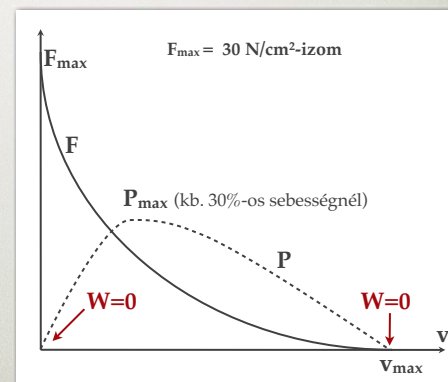
Az Izomműködés alapjelenségei III.

1. Munka, Teljesítmény

$$W = Fs$$

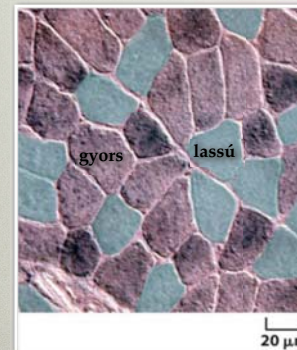
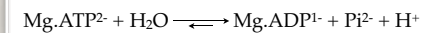
$$P = Fs/t = Fv$$

2. Erő-sebesség összefüggés

Az izom energetikája I.

Energia forrása:

I-es típusú rostok

- * sok mitokondrium
- * ATP képzés sejtlegzéssel
- * lassú fáradás
- * mioglobinban gazdag: "vörös izom"
- * kis átmérőjű, lassú idegrostok aktiválják
- * lassú izomrost
- * testtartó izmokban dominálnak

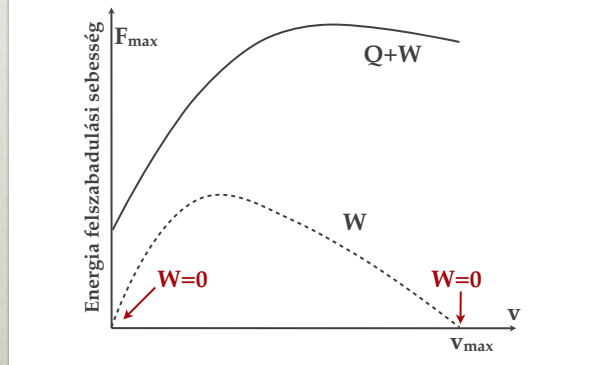
II-es típusú rostok

- * kevés mitokondrium
- * glikogénben gazdag
- * ATP képzés glikolízissal
- * gyors fáradás a felszaporodó laktát miatt
- * mioglobinban szegény: "fehér izom"
- * nagy átmérőjű, gyors neuronok aktiválják
- * gyors izomrost
- * gyors működésű izmokban dominálnak

Az izom energetikája II.

A Fenn-féle effektus

A hőfelszabadulás gyorsul a kontrakció sebességének növekedésével

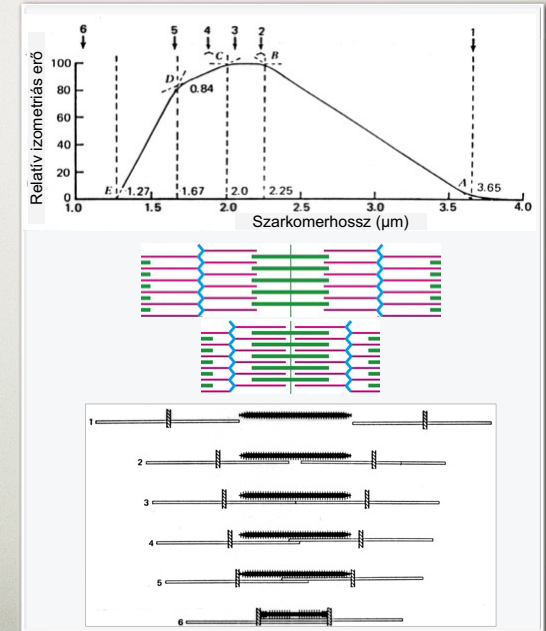
Az izomösszehúzódnás mechanizmusai

Fenomenológiai mechanizmus:

A csúszó filamentum modell

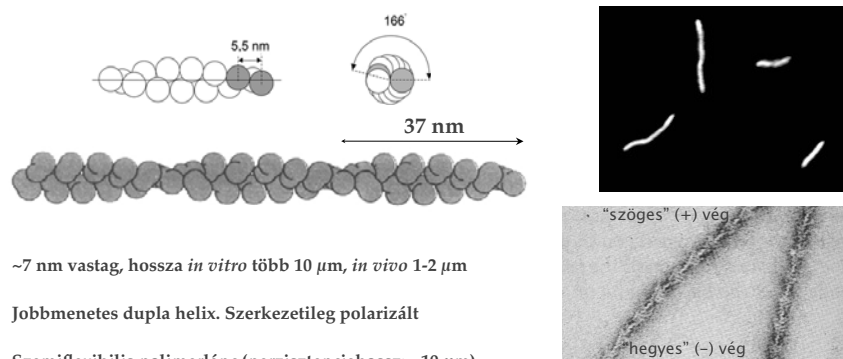

Andrew F. Huxley, Jean Hanson, Hugh E. Huxley

Az izomösszehúzódnás molekuláris mechanizmusai ciklikus, ATP-függő aktin-miozin kölcsönhatás

Az aktin filamentum

~7 nm vastag, hossza *in vitro* több 10 μm, *in vivo* 1-2 μm

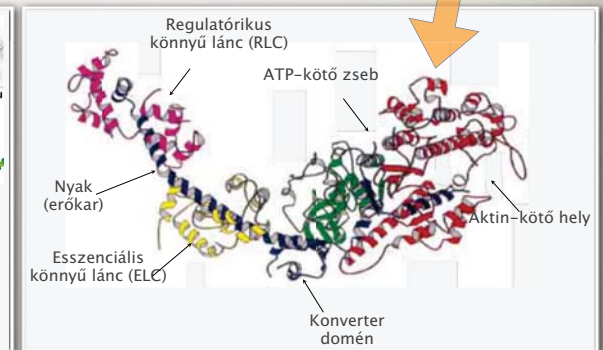
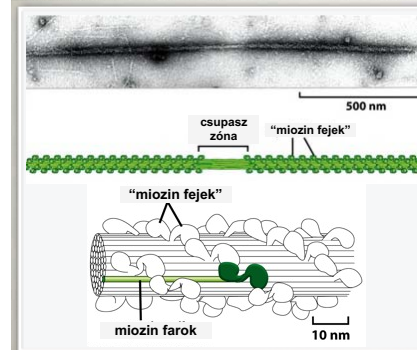
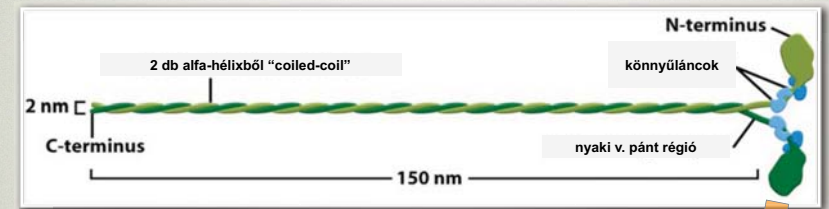
Jobbmenetes dupla helix. Szerkezetileg polarizált

Szemiflexibilis polimerlánc (perzisztenciahossz: ~10 μm)

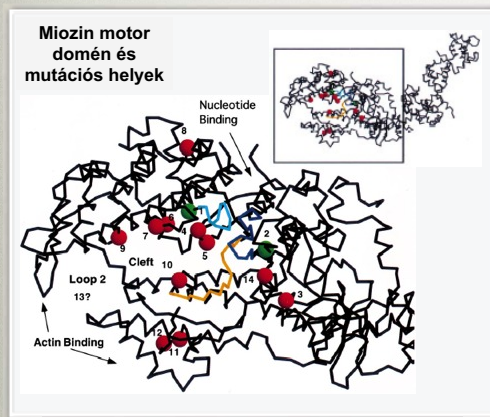
Szakítószilárdság: kb. 120 pN (N.B.: izometriás körülmények között akár 150 pN erő is hathat a filamentumra)

Aktin filamentumok száma az izomban: $2 \times 10^{11}/\text{cm}^2$ -izomkeresztmetszet

A miozin II

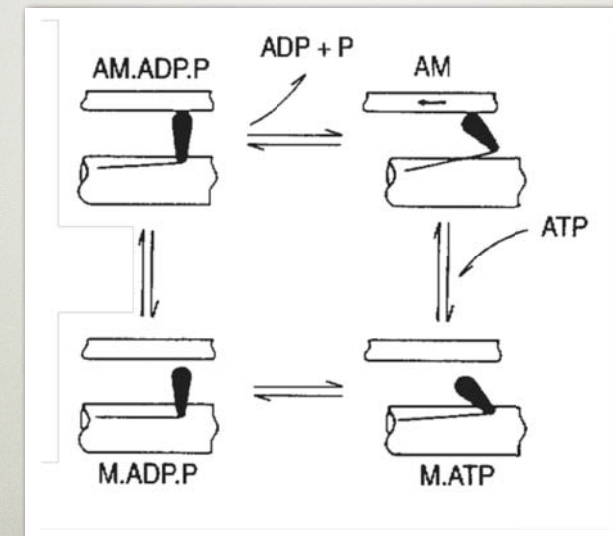

Miozin mutáció – patológia

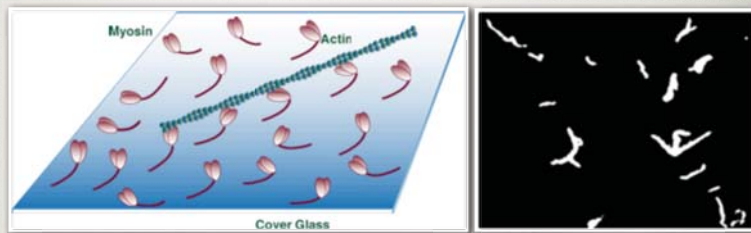
Arg403Gln mutáció: hipertrofiás kardiomiopátia

A miozin “cross-bridge” ciklus

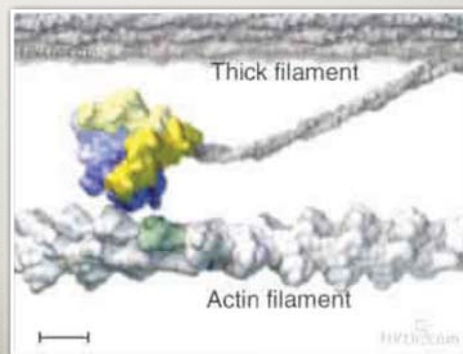
Az izomműködés modelljei

Kísérleti modell:
“in vitro motilitási próba”

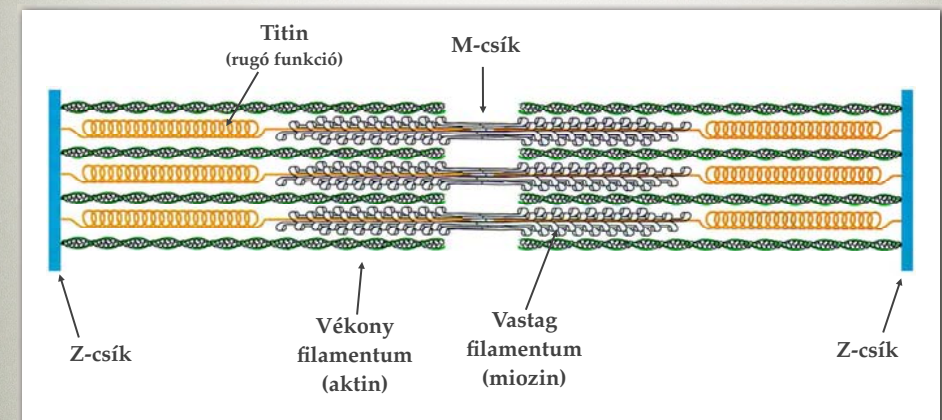

Szerkezeti-funkcionális modell

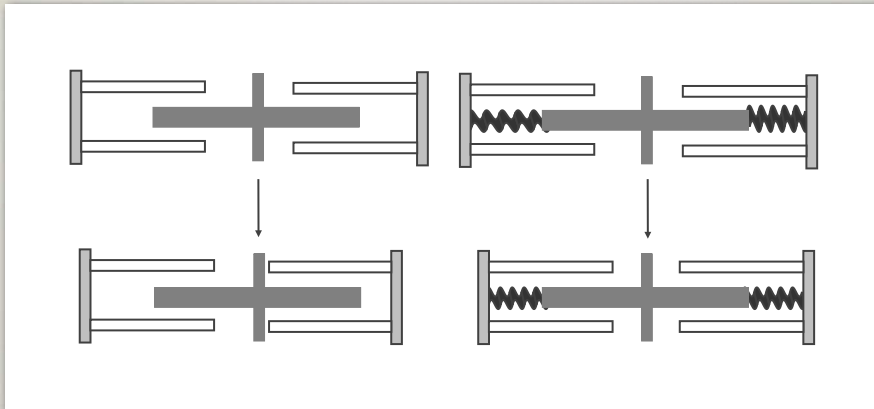
Lépéstávolság: 5,5 nm
(szomszédos aktin alegységek közötti távolság)

A harántcsíkolt izom rugalmassága

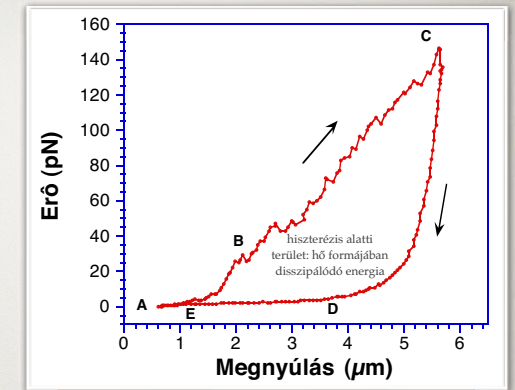

A titin szerepe a szarkomerben: A-szakasz aszimmetria limitálása

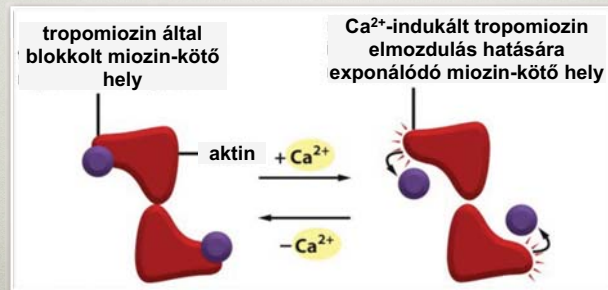
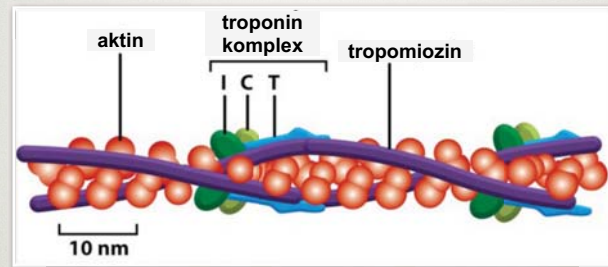

A titinmolekula mechanikai tulajdonságai

Szabályozható rugó és lengéscsillapító
(viszkoelasztikus elem)

Kontrakciósabályozás a harántcsíkolt izomban

Excitáció-kontrakció csatolás

